

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 2 2 1 5 2 1 1 1 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

SOCIOLOGIJA SZOCIOLÓGIA

≡ Izpitna pola 1 ≡

1. feladatlap

Strukturirane naloge / Strukturált feladatok

Torek, 31. maj 2022 / 90 minut
2022. május 31., kedd / 90 perc

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Engedélyezett segédeszközök:
a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával.*

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnék szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite in rešite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 40; vsaka naloga je vredna 20 točk.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

1.	2.	3.	4.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**.

Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELÖLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe!

A feladatlap 4 strukturált feladatot tartalmaz, ebből válasszon ki és oldjon meg kettőt! Összesen 40 pont érhető el, egy-egy feladat 20 pontot ér.

A táblázatban jelölje meg x-szel, melyik feladatokat értékelje az értékelő! Ha ezt nem teszi meg, az értékelő tanár az első két megoldott feladatot értékeli.

1.	2.	3.	4.

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a feladatlap erre kijelölt helyére, **a kereten belülre!** Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan válaszokat és a nem egyértelmű javításokat 0 ponttal értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

V sivo polje ne pišite. / A szürke mezőbe ne írjon! V sivo polje ne pišite. / A szürke mezőbe ne írjon! V sivo polje ne pišite. / A szürke mezőbe ne írjon!

Prazna stran

Üres oldal

OBRNITE LIST.
LAPOZZON!

1. Odločanje v skupnosti / *Döntéshozatal a közösségben*

- 1.1. Kateri sociolog je prepričan, da je moč v rokah vseh državljanov in da ne gre le za moč vodilnih politikov? Obkrožite pravilno rešitev.

Melyik szociológus meggyőződése az, hogy az erő az állampolgárok kezében van, és nem csak a vezető politikusokéban? Karikázza be a helyes választ!

- A M. Weber
- B É. Durkheim
- C T. Parsons
- D R. Dahrendorf

(1 točka/pont)

- 1.2. Pojasnite legalnost in legitimnost družbene moči in razliko med njima.

Magyarázza meg a társadalmi erő legalitását és legitimitását, valamint a köztük lévő különbséget!

Legalnost / *Legalitás*: _____

(1)

Legitimnost / *Legitimitás*: _____

(1)

Razlika / *Különbség*: _____

(1)

(3 točke/pont)

Vir 1 / 1. forrás

Tisti, ki imajo oblast, so zmožni izdajati ukaze, ki jih ljudje ubogajo, ker sprejemajo pravne okvire, ki podpirajo oblast. Ljudje torej ubogajo sodnika, davčnega inšpektorja ali vojaškega poveljnika, ker sprejemajo pravne okvire, ki jim dajejo moč.

(Haralambos, M., Holborn, M. (1999): Sociologija, Pogledi in teme, DZS, Ljubljana, str. 510)

- 1.3. Kateri tip oblasti po M. Webbru prepoznate v viru 1? Predstavite njegove značilnosti.

M. Weber szerint a hatalom melyik típusára világít rá az 1. forrás? Mutassa be ennek jellegzetességeit!

Navedba tipa oblasti / *A hatalom típusának megnevezése*:

(1)

Značilnosti / *Jellegzetességek*: _____

(2)

(3 točke/pont)

1.4. Pojasnite delovanje moderne države kot pravne države.

Ismeresse a modern állam mint jogállam működését!

(2 točki/pont)

1.5. Navedite tri značilnosti avtoritarne države.

Nevezze meg az autoritárius állam három jellegzetességét!

Prva značilnost / *Első jellegzetesség:*

---

(1)

Druga značilnost / *Második jellegzetesség:*

---

(1)

Tretja značilnost / *Harmadik jellegzetesség:*

---

(1)
(3 točke/pont)

1.6. Navedite še eno značilnost totalitarne države.

Nevezze meg a totalitárius állam egy jellegzetességét!

(1 točka/pont)

1.7. Dopolnite. / *Egészítse ki az állítást!*

Politična participacija kot temeljna razsežnost demokracije vključuje / *A politikai participáció mint a demokrácia alapvető dimenziója tartalmazza a* _____

(1 točka/pont)

1.8. Katera izmed oblik politične participacije je nekonvencionalna? Obkrožite pravilno rešitev.

A politikai részvétel (participáció) formái közül melyik nem konvencionális? Karikázza be a helyes választ!

- A članstvo v interesnih skupinah / *tagság valamely érdekcsoportban*
- B referendum / *népszavazás*
- C državljanska neposlušnost / *polgári engedetlenség*
- D prepričevanje drugih / *mások győzködése*

(1 točka/pont)

1.9. Predstavite tri značilnosti pluralističnega pristopa k razumevanju teorije elit.

Mutassa be az elitelmélet megértésének három jellegzetességét a pluralista megközelítés szerint!

Prva značilnost / *Első jellegzetesség:* _____

(1)

Druga značilnost / *Második jellegzetesség:* _____

(1)

Tretja značilnost / *Harmadik jellegzetesség:* _____

(1)

(3 točke/pont)

1.10. Kaj so (spolne) kvote?

Mik a (nemi) kvóták?

_____

_____

_____

(2 točki/pont)

2. Odklonskost in kriminaliteta / A deviancia és a bűnözés

2.1. Kdaj je v skladu s sociološko opredelitvijo delovanje ali ravnanje odklonsko?

A szociológiai meghatározás szerint mikor deviáns a cselekvés vagy a magatartás?

(1 točka/pont)

2.2. Opredelite kriminaliteto.

Határozza meg a bűnözést!

(1 točka/pont)

2.3. Zakaj sta po mnenju sociologa É. Durkheima odklonskost in kriminaliteta univerzalna in normalna družbena pojava?

É. Durkheim szociológus szerint miért egyetemes és normális társadalmi jelenség a deviancia és a bűnözés?

(2 točki/pont)

2.4. Naštejte načine ugotavljanja vrst in razširjenosti kriminalitete.

Sorolja fel a bűnözés formáit és a kiterjedésének megállapítását szolgáló módokat!

Prvi način / *Első mód:* _____ (1)

Drugi način / *Második mód:* _____ (1)

Tretji način / *Harmadik mód:* _____ (1)

Četrty način / *Negyedik mód:* _____ (1)
(4 točke/pont)

2.5. V povezavi s katerim načinom ugotavljanja kriminalitete govorimo o t. i. temnem polju zločina?

A bűnözés megállapításának mely módszerével kapcsolatban beszélünk az ún. látens (rejtett) bűnözésről?

(1 točka/pont)

- 2.6. Povežite imena avtorjev/teoretikov s pojmi tako, da na črto v levem stolpcu vpišete ustrezno črko iz desnega stolpca.

Írja a bal oldali oszlop vonalaira a szerzők/teoretikusok neve elé a megfelelő fogalmak betűjelét a jobb oldali oszlopból!

_____ Robert Merton	A rojeni zločinec / született bűnöző
_____ Émile Durkheim	B nadjaz/občutek krivde / ösztön-én/bűntudat
_____ Cesare Lombroso	C anomija / anómia
_____ Sigmund Freud	D strukturna napetost / strukturális feszültség

(4 točke/pont)

- 2.7. Kako odklonskost pojasnjuje teorija označevanja (etiketiranja)?

Hogyan magyarázza a minősítési (címkézési) elmélet a devianciát?

(2 točki/pont)

- 2.8. Kako imenujemo teoretsko perspektivo, v okviru katere je nastala teorija etiketiranja?

Hogy nevezzük azt az elméleti perspektívát, amelynek keretében kialakult a címkézési elmélet?

(1 točka/pont)

- 2.9. Navedite dve lastnosti formalnega in dve lastnosti neformalnega družbenega nadzora.

Nevezze meg a formális és az informális társadalmi kontroll két-két jellegzetességét!

Lastnosti formalnega družbenega nadzora / A formális társadalmi kontroll két jellegzetessége:

---

(1)

Lastnosti neformalnega družbenega nadzora / Az informális társadalmi kontroll két jellegzetessége:

---

(1)

(2 točki/pont)

2.10. Pojasnite pomen splošne negativne in pozitivne prevencije.

Magyarázza meg az általános negatív és pozitív prevenció jelentőségét!

Pomen splošne negativne prevencije / *Az általános negatív prevenció jelentősége:*

---

(1)

Pomen splošne pozitivne prevencije / *Az általános pozitív prevenció jelentősége:*

---

(1)

(2 točki/pont)

3. Šolanje / Oktatás

3.1. S katero besedo/pojmom poimenujemo dejavnost šole kot družbene institucije?

Melyik szóval/fogalommal nevezzük meg az iskola mint társadalmi rendeltetésű intézmény tevékenységét?

_____ (1 točka/pont)

3.2. Dopolnite / Egészítse ki:

Nastanek šole kot družbene institucije je neločljivo povezan z izumom:

Az iskola társadalmi intézményként való megjelenése elválaszthatatlanul összefügg az alábbi találmánnyal:

_____ (1)

Verjetno so bile zato prve šole: / Valószínűleg ez az oka annak, hogy az első iskolák ezek voltak:

_____ (1)
(2 točki/pont)

3.3. Pojasnite, kdo se je lahko šolal vse do uvedbe obveznega šolanja v 18. in 19. stoletju.

Magyarázza meg, ki járhatott iskolába a tankötelezettség 18. és 19. századi bevezetéséig!

_____
_____
_____ (2 točki/pont)

3.4. Pojasnite religiozne motive, ki so bili v ozadju protestantskih zahtev po šolah za ljudstvo in množični pismenosti v 16. stoletju.

Magyarázza meg a népiskolák és az írás- és olvasástudás protestáns követeléseik mögött rejlő vallási indítékokat a 16. században!

_____
_____
_____ (2 točki/pont)

Vir 1 / 1. forrás

Šolanje se je v minulih petdesetih letih marsikje v sodobnem svetu dramatično podaljšalo. V srednjih šolah je celotna populacija, odstotek mladih na visokih šolah nenehno narašča. Danes je norma nadaljevati študij na visokih šolah in fakultetah, vsaj v evropskem prostoru, močna. Ta norma pomeni, da se od odraščajočih pričakuje, da ostajajo v šoli podaljšano obdobje in dosežejo visoko stopnjo izobrazbe.

(Ule, M. (2008): Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja, FDV, Ljubljana, str. 139)

3.5. Kako imenujemo pojav, ki ga v zvezi s šolanjem omenja vir 1?

Hogyan nevezzük az 1. forrásban említett iskolázatással kapcsolatos jelenséget?

_____ (1 točka/pont)

3.6. Navedite in razložite dve družbeni okoliščini, ki sta spodbudili in omogočili pojav, o katerem govori vir 1.

Nevezzen meg két társadalmi körülményt, amely ösztönözte és lehetővé tette az 1. forrásban említett jelenséget, és magyarázza is meg!

Navedba prve okoliščine / *Az első körülmény megnevezése:*

_____ (1)

Razlaga / *Magyarázat:* _____

_____ (1)

Navedba druge okoliščine / *A második körülmény megnevezése:*

_____ (1)

Razlaga / *Magyarázat:* _____

_____ (1)

(4 točke/pont)

3.7. Kakšne posledice ima pravilno naveden pojav v odgovoru na vprašanje 3.5. za družbeno vrednotenje dosežene stopnje formalne izobrazbe?

Milyen következményekkel jár a 3.5. kérdésre adott válaszban helyesen megnevezett jelenség a formális képzés által elért végzettségi szint társadalmi értékeléséhez?

_____ (2 točki/pont)

Vir 2 / 2. forrás

V dneh, ko šolanje poteka prek spleta, je posebej skrb vzbujajoče, da številni slovenski učenci nimajo dostopa do računalnika. Na šolah takšne zagate rešujejo zelo različno, tudi s posojanjem računalnikov in pošiljanjem gradiva po pošti. [...]

Podatki, ki so jih zbrali na Pedagoškem inštitutu, kažejo tudi, da številne slovenske družine sploh nimajo ne dostopa do spleta ne računalnika. Z mednarodno raziskavo bralne pismenosti PIRS, ki so jo izvajali leta 2016, so ugotovili, da približno sedem odstotkov četrtošolcev doma ni imelo računalnika ali tablice, skoraj deset odstotkov četrtošolcev pa je poročalo, da doma nimajo internetne povezave. Z analizami so potrdili tudi, da učenci, ki doma nimajo internetne povezave, dosegajo slabše rezultate pri računalniški in informacijski pismenosti in tudi pri bralni pismenosti, na papirju in na računalniku.

(Rus, U. (2020): Šolanje na daljavo lahko poglobi neenakosti, Dnevnik, 20. marec 2020, <https://www.dnevnik.si/1042925195>. Pridobljeno: 28. 3. 2020.)

3.8. Na kateri dejavnik neenakosti v šolanju vsaj posredno nakazuje vir 2?

Az oktatás során előforduló egyenlőtlenség melyik tényezőjére világít rá, legalább közvetve, a 2. forrás?

(1 točka/pont)

3.9. Pojasnite slabše rezultate, o katerih govori vir 2, s pomočjo Bourdieujeve razlage neenakosti v šolanju.

Magyarázza meg a 2. forrás által közölt gyengébb eredményeket Bourdieu oktatási egyenlőtlenségre vonatkozó magyarázata alapján!

(3 točke/pont)

3.10. L. Althusser označi šolo kot / L. Althusser az iskolát olyannak definiálja, mint

- A represivni aparat države / az állam elnyomó apparátusa.
- B model družbenega sistema / a társadalmi rendszer modellje.
- C institucijo, ki pripomore k uveljavljanju načela meritokracije / a meritokratikus elv érvényesülését segítő intézmény.
- D ideološki aparat države / az állam ideológiai apparátusa.
- E totalno organizacijo / totális szervezet.

(1 točka/pont)

3.11. V okviru katerega govornega obrazca/koda po Bernsteinu poteka šolsko izobraževanje?

Bernstein szerint melyik nyelvi formakód keretében folyik az iskolai oktatás?

(1 točka/pont)

4. Družina / A család

4.1. Opredelite družino s sociološkega vidika.

Határozza meg szociológiai szempontból a családot!

(2 točki/pont)

4.2. Razložite, kaj pomeni, da ima definicija družine tudi vlogo normativnega modela.

Magyarázza meg, mit jelent az, hogy a család meghatározása betölti a normatív modell szerepét is!

(2 točki/pont)

4.3. Pojasnite razliko med družino in zakonsko/partnersko zvezo.

Magyarázza meg a család és a házasság/élettársi kapcsolat közti különbséget!

(3 točke/pont)

Vir 1 / 1. forrás

[...] V teh zgodnjih letih se otrok socialnih veščin uči preko zgleda, ki mu ga dajejo odrasli. Čim bolj so ti odrasli psihološko zreli, tem boljši zgled dajejo otroku in tem bolj uspešno otrok prevzema socialne veščine. Ko pa otrok doseže starost okoli 5–7 let, [...] otrok vstopi v šolo, ki mu poglobljeno in sistematično posreduje kulturo družbene skupnosti, katere del je.

(<http://solanadomu.weebly.com/268isto-zares-o-socializaciji.html>. Pridobljeno: 23. 3. 2020.)

4.4. Navedite, na katero funkcijo družine nakazuje vir 1.

Nevezze meg, a család melyik funkciójára utal az 1. forrás!

(1 točka/pont)

4.5. Predstavite funkcijo družine, navedeno v viru 1.

Mutassa be a családnak azt a funkcióját, amelyet az 1. forrás szemléltet!

(1 točka/pont)

4.6. Navedite tri značilnosti integrirane delitve vlog v partnerski/zakonski zvezi ali družini.

Sorolja fel az élettársi/házassági vagy a családi integrált szereposztás három jellegzetességét!

Prva značilnost / *Első jellegzetesség:* _____

(1)

Druga značilnost / *Második jellegzetesség:* _____

(1)

Tretja značilnost / *Harmadik jellegzetesség:* _____

(1)

(3 točke/pont)

4.7. Pojasnite pojem reorganizirane družine in navedite en razlog za njeno razširjenost v sodobnih družbah.

Magyarázza meg az újjászervezett család fogalmát, és nevezzen meg egy okot a modern társadalmakban való elterjedtségére!

Pojasnitev / *Magyarázat:* _____

(1)

Razlog razširjenosti / *Az elterjedtség oka:* _____

(1)

(2 točki/pont)

4.8. Pojasnite načeli eksogamije in endogamije. / *Magyarázza meg az exogámia és az endogámia alapelveit!*

Eksogamija / *Exogámia:* _____

(1)

Endogamija / *Endogámia:* _____

(1)

(2 točki/pont)

4.9. Navedite in pojasnite eno od družbenih okoliščin, povezano s povečanim deležem razvez zakonskih zvez.

Nevezze meg és magyarázza meg a válások megnövekedett arányával kapcsolatos egyik társadalmi körülményt!

Navedba / Megnevezés: _____ (1)

Pojasnitev / Magyarázat: _____
_____
(2 točki/pont)

4.10. Kateri dve funkciji, ki ju opravlja družina, sta po mnenju sociologa Talcotta Parsons temeljni in univerzalni?

Talcott Parsons szociológus szerint a család mely két funkciója alapvető és egyetemes?

Prva funkcija / Első funkció: _____ (1)

Druga funkcija / Második funkció: _____ (1)
(2 točki/pont)

Prazna stran

Üres oldal